

Europeiska
unionens råd

Bryssel den 10 november 2022
(OR. en)

14613/22

AGRI 620
ENV 1139

FÖLJENOT

från:	Europeiska kommissionens generalsekreterare, undertecknat av Martine DEPREZ, direktör
inkom den:	10 november 2022
till:	Thérèse BLANCHET, generalsekreterare för Europeiska unionens råd
Komm. dok. nr:	COM(2022) 590 final
Ärende:	MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN Säkerställa tillgång till gödselmedel till överkomliga priser

För delegationerna bifogas dokument – COM(2022) 590 final.

Bilaga: COM(2022) 590 final

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 9.11.2022
COM(2022) 590 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

Säkerställa tillgång till gödselmedel till överkomliga priser

1. INLEDNING

För närvarande pågår en **global kris**, vars omfattning inte har skådats sedan 1970-talet, när det gäller **mineralgödselmedel**. Covid-19-pandemin samt de medföljande störningarna i leveranskedjorna, följt av energikrisen, har medfört rekordhöga priser på gödselmedel.

Gödselmedel spelar en **viktig roll för livsmedelstryggheten**¹.

Rysslands olagliga och oförsvarliga invasion av Ukraina har haft betydande negativa effekter på de redan mycket ansträngda globala marknaderna för gödselmedel. Den har blottlagt svagheter som beror på att världen har förlitat sig på ett fåtal globala leverantörer. Ryssland, som 2020 stod för omkring 15 % av världens export av gödselmedel, har infört restriktioner för sin egen export av livsmedel och gödselmedel, vilket minskar den globala tillgången och driver upp priserna. Bristen på gödselmedel och de höga priserna förvärrar livsmedelskrisen i världen² och det krävs samlade ansträngningar för att hantera den globala gödselmedelskrisen. EU har intensifierat sina insatser för att ta itu med den globala livsmedelsotryggheten och mildra effekterna av livsmedelskrisen i sårbara länder genom en snabb och omfattande **Team Europe-insats mot global livsmedelsotrygghet**.

Dessutom har **EU:s solidaritetskorridorer** och **initiativet för spannmål från Svarta havet** varit effektiva och lindrat livsmedelskrisen genom att Ukraina har kunnat fortsätta att exportera spannmål och bidragit till att stabilisera marknaderna och sänka livsmedelspriserna. **Solidaritetskorridorerna mellan EU och Ukraina** har blivit en viktig handelslänk mellan Ukraina, EU och övriga världen och har hittills underlättat export av över 14 miljoner ton jordbruksprodukter från Ukraina (säd, oljeväxter och relaterade produkter, inbegripet gödselmedel) och därigenom hjälpt till att lindra den globala livsmedelskrisen. EU har stött medlingen från FN och Turkiet och efterlyser en förnyelse av initiativet för spannmål från Svarta havet efter den 19 november. Om initiativet skulle avbrytas innebär detta allvarliga konsekvenser för den globala livsmedelstryggheten.

Särskilt hårt drabbas **låg- och medelinkomstländer** av de ansträngda gödselmedelsmarknaderna. Under 2022 var **222 miljoner människor i 53 länder akut påverkade av osäker livsmedelsförsörjning** och i behov av omedelbart bistånd, vilket

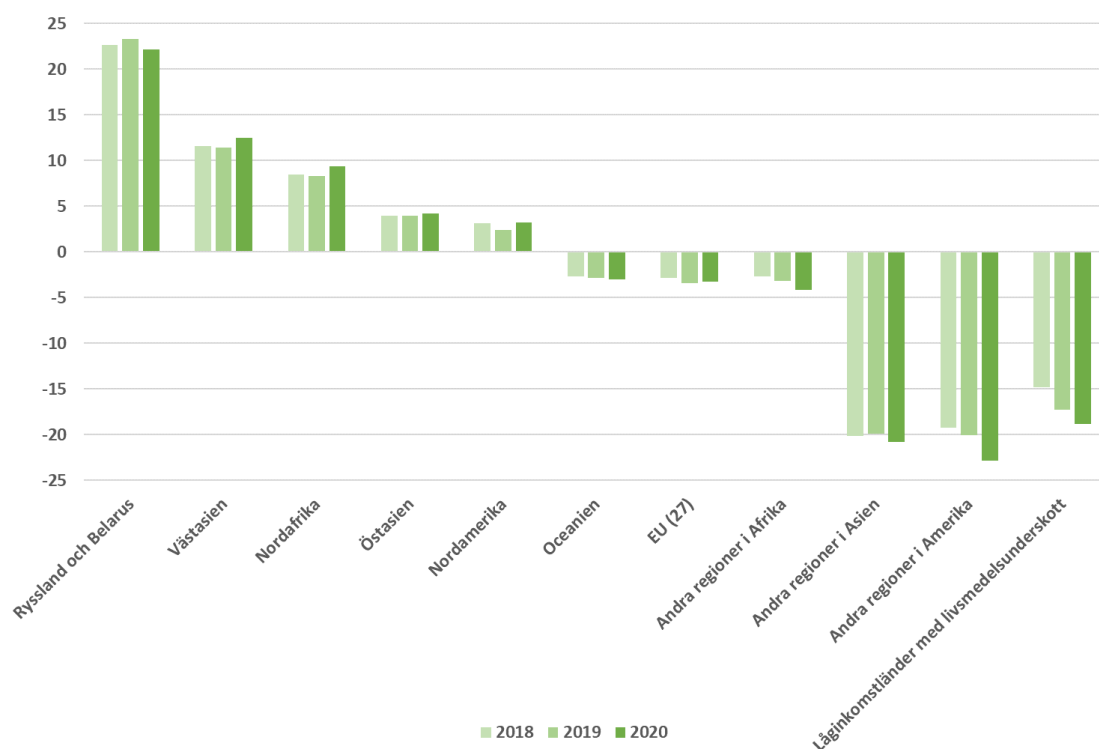
¹ Se [bilaga 1](#) till detta meddelande för en kortfattad förklaring av de biologiska och kemiska processer som ligger till grund för gödselmedlens funktion och effekter.

² Se kommissionens meddelande av den 23 mars 2022, *Säkra livsmedelsförsörjningen och stärka motståndskraften i livsmedelssystemen*, COM(2022) 133 final.

utgör en rekordhög nivå. De mest drabbade länderna är Somalia, Afghanistan, Etiopien, Nigeria, Sydsudan och Jemen, men även Sydamerika.

För en hållbar livsmedelsproduktion krävs mer än bara gödselmedel. Emellertid gör den **kortsiktiga effekt som bristen på gödselmedel kan få på avkastningen inom jordbruket** den nuvarande situationen särskilt kritisk. Lägre avkastning innebär mindre mängd livsmedel. FN har varnat för en global gödselmedelskris och uppgett att den kan äventyra livsmedelsproduktionen under de kommande åren och påverka länder som inte har finanspolitiskt utrymme att genomföra stödprogram för att se till att priserna på gödselmedel fortsatt är överkomliga.

Diagram 1: Nettohandel med gödselmedel uttryckt i miljoner ton näringsämnen

Källa: FAOSTAT³

Den globala bristen på gödselmedel beror främst på det höga priset på den naturgas som krävs för att framställa kvävegödselmedel⁴. **Europa har en betydande gödselmedelsindustri**, men är beroende av import av naturgas samt av fosfater och

³ De geografiska sammanställningarna har gjorts av FAOSTAT eller med hjälp av dess uppgifter.

⁴ Situationen och mekanismerna på marknaden för gödselmedel i EU och i världen förklaras kortfattat i [bilaga 2](#) till detta meddelande.

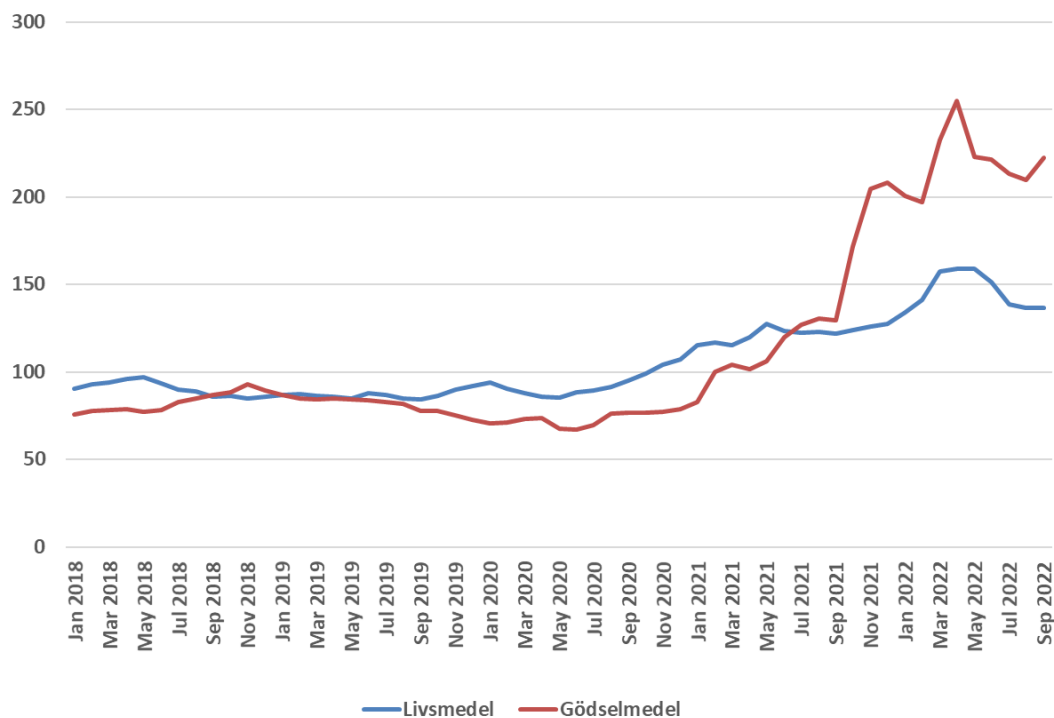
kaliumklorid⁵. Sommaren 2022 stod gas för upp till 90 % av de rörliga produktionskostnaderna vid framställningen av ammoniak i EU (ammoniak är en mellanprodukt för kvävegödselmedel). I augusti 2022, när gaspriserna var som högst, drog industrin ner 70 % av sin produktionskapacitet för ammoniak, eftersom produktionen hade blivit olönsam. Enligt uppgifter ligger det nuvarande kapacitetsutnyttjandet på 50 %. Om gaspriserna sjunker ytterligare förväntas detta öka ytterligare. Den minskade produktionen i EU medför också mindre export från EU till länder utanför EU. Exporten av mellanprodukter och gödselmedel av kväve har minskat med 9 %, medan importen ökade med 19 % under de första åtta månaderna detta år.

Även om gödselmedel fortfarande finns tillgängliga i EU utgör prisökningarna en utmaning för jordbrukarna (en prisökning på 149 % på årsbasis i september 2022 på kvävegödselmedel), särskilt eftersom priserna på andra insatsvaror (energi) också har ökat avsevärt. Höga priser på gödselmedel påverkar jordbrukarnas beslut när det gäller inköp och sådd, och detta kan i sin tur påverka nästa säongs skörd och **EU:s bidrag till en global livsmedelstillgång** och till överkomliga priser.

De åtgärder som EU vidtar för att **minska de höga energipriserna** kommer att förbättra villkoren för gödselmedelsindustrin. Men mer omedelbara och riktade åtgärder är nödvändiga. De kortsiktiga åtgärder som föreslås här bör lindra de svårigheter som EU:s jordbrukare och gödselmedelsproducenter står inför och främja EU:s strategiska mål att **minska beroendet av import från Ryssland** genom att diversifiera produktionen och säkra tillförlitliga leveranskedjor. I globalt hänseende måste EU:s engagemang i kampen mot osäker livsmedelsförsörjning ökas ytterligare.

⁵ De viktigaste makronäringsämnen som används vid gödselmedelsproduktion är kväve, fosfor och kalium.

Diagram 2: Globalt prisindex för gödselmedel och livsmedelsråvaror (index 100=2010)

Källa: Världsbanken

EU:s övergripande strategiska mål är fortfarande de som fastställts i **från jord till bord-strategin**. Det finns uppgifter som visar att gödselmedel inte alltid används korrekt. I vissa regioner uppgår **förlusten av näringsämnen** till upp till 50–60 % av den mängd som sprids på åkrarna och tyder på överdriven användning av gödselmedel per hektar åkermark i många delar av EU, med små uppenbara vinster i fråga om avkastning. Målet i från jord till bord-strategin, att minska näringsförlusterna med 50 % fram till 2030 samtidigt som markens bördighet bevaras, går därför fortfarande att uppnå.

På kort sikt, och mot bakgrund av den geopolitiska osäkerheten, bör emellertid alla rimliga åtgärder vidtas för att inte äventyra EU:s fortsatta **bidrag till livsmedelstillgången och till överkomliga priser**. Vi måste se till att EU:s sanktioner mot Ryssland genomförs som avsett, vilket möjliggör transitering och ett flöde av gödselmedel som kan användas av jordbrukare i och utanför EU. Unionens strukturella lösning för att säkerställa tillgången till livsmedel till överkomliga priser och skydda vår miljö och planetens hälsa är att påskynda övergången till **hållbar livsmedelsproduktion och innovativ teknik**.

Genom detta meddelande lägger kommissionen fram följande **nationella åtgärder**:

- Kommissionen understryker att medlemsstaterna får prioritera **fortsatt och oavbruten tillgång till naturgas** för tillverkare av gödselmedel i sina nationella krisplaner i händelse av gasrationalisering, i överensstämmelse med kommissionens meddelande ”Spara gas för en trygg vinter”.
- Den ändrade tillfälliga **krisramen för statligt stöd** möjliggör särskilt stöd till jordbrukare och gödselmedeltillverkare. Genom en andra ändring av krisramen den 28 oktober 2022 har kommissionen ökat de tak som fastställts för begränsade stödbelopp till jordbrukare och har ökat flexibiliteten och möjligheterna till stöd för företag som påverkas av de stigande energikostnaderna, såsom gödselmedeltillverkare, med förbehåll för säkerhetsåtgärder. Det finns potential för att utöka sådant riktat stöd utöver den låga andelen stöd som för närvarande godkänts för sektorn. Offentliga myndigheter skulle till exempel kunna förvärva gödselmedel och erbjuda dem till lägre priser till jordbrukare.
- Medel som genereras genom åtgärder såsom det **tak för marknadsintäkter** för vissa elproducenter och **det solidaritetsbidrag** som föreskrivs i unionslagstiftningen kan också användas för nationella stödsystem om de tillämpliga villkoren är uppfyllda.
- Kommissionen kommer tillsammans med medlemsstaterna att undersöka om det är lämpligt att använda **jordbruksreserven** för budgetåret 2023 till ett värde av 450 miljoner euro för jordbrukare som drabbats av höga kostnader för insatsvaror.

- Kommissionen kommer att undersöka och diskutera med medlemsstaterna hur de **strategiska planerna inom den gemensamma jordbrukspolitiken** bäst kan användas för att hantera gödselmedelssituationen. Lämpliga gödselmedelsåtgärder bör genomföras snabbare. Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att se till att deras reviderade planer – i de fall de för närvarande är otillräckliga – hjälper jordbrukarna att använda gödselmedel på ett mer effektivt och hållbart sätt. Kommissionen kommer att välkomna och stödja sådana ändringar och säkerställa att dessa interventioner minskar och förhindrar miljöskadliga näringsförluster.
- Kommissionen kommer att vidta åtgärder för att förbättra **insynen på EU:s marknad** för gödselmedel genom en ny observationsgrupp, som ska inrättas under 2023, och genom att anordna regelbundna samråd med berörda parter inom ramen för expertgruppen för den europeiska mekanismen för beredskap och insatser vid livsmedelsförsörjningskriser.
- För att främja EU:s **öppna strategiska oberoende** som en möjlighet för EU att trygga sin livsmedelsförsörjning och fastställa höga standarder för hållbarhet kommer kommissionen att främja följande åtgärder vad gäller gödselmedel:
 - Bättre tillgång till **organiska gödselmedel** och näringsämnen från återvinning av avfallsflöden, särskilt i regioner med låg användning av organiska gödselmedel.
 - Stöd för omställningen av EU:s industri för kvävegödselmedel till en industri baserad på **ammoniak som produceras med hjälp av förnybar och fossilfri vätgas**.
 - Säkerställande av att det finns ett stabilt och fungerande regelverk för produktion av **förnybar och koldioxidsnål vätgas** för att se till att en marknad för gödselmedel baserade på förnybar och koldioxidsnål vätgas kan utvecklas snabbt.
 - Stöd för en **diversifiering av importen** för att minska beroendet av Ryssland.
 - Lansering under 2023 av ett nytt initiativ från **Europeiska innovationsrådet** om motståndskraftigt jordbruk.
- Kommissionen kommer att anta en **integrerad handlingsplan för hantering av näringsämnen** under första kvartalet 2023 i syfte att vidta åtgärder på EU-nivå och nationell nivå för att främja en effektivare användning av näringsämnen, med hänsyn till medlemsstaternas utgångspunkter och nollföroreningsstrategin.

Inom det internationella området ska kommissionen vidta följande åtgärder:

- Fortsätta att samarbeta med medlemsstaterna och europeiska finansinstitut i en Team Europe-strategi för att bidra till de fyra delarna av **insatsen mot global livsmedelsotrygghet (solidaritet, produktion, handel och multilateralism)**.
- Fortsätta att samarbeta med medlemsstaterna, Ukraina, Moldavien och relevanta berörda parter för att öka kapaciteten från solidaritetskorridorerna mellan EU och Ukraina.
- **Samarbeta med EU:s utvalda partnerländer**, bland annat genom det globala initiativet för gödselmedel, för att minska deras beroende och konsumtion av importerade mineralgödselmedel genom att **använda effektiva och hållbara jordbruksmetoder** och alternativ som bygger på att markens bördighet förvaltas på ett hållbart sätt.
- Förbättra öppenheten på marknaden för gödselmedel genom att bidra till relevanta internationella initiativ inom detta område, bland annat G20:s **informationssystem för jordbruksmarknaden (Amis)**.
- Fortsätta att samarbeta med FN-organ och internationella finansinstitut för att ta itu med frågor om tillgång till gödselmedel till överkomliga priser i **bilaterala och multilaterala forum** och bidra till hållbara multilaterala lösningar.
- Utöka stödet för att **hantera betalningsbalansbehov**, bland annat genom IMF:s fond för fattigdomsbekämpning och tillväxt och öka samarbetet med internationella finansinstitut inom ramen för *Global Gateway* för att utveckla innovativa och hållbara investeringar.
- Inleda diskussioner om förbättrad insyn, bland annat om **undvikande av exportrestriktioner på handel med gödselmedel i WTO**, i syfte att uppnå resultat i samband med de åtaganden som gjorts under deklarationen om osäker livsmedelsförsörjning som antogs vid förra ministerkonferensen.
- Fortsätta att samarbeta med medlemsstaterna för att säkerställa att den **global handeln med jordbruksprodukter, bland annat gödselmedel**, fungerar smidigt.
- **Intensifiera arbetet när det gäller gemensam kommunikation och diplomatiska kontakter** för att lyfta fram och konsolidera Team Europe-insatsen mot osäker livsmedelsförsörjning för att motverka rysk desinformation. EU kommer att fortsätta att övervaka och motverka Rysslands manipulering av information, bland annat genom sina offentliga kanaler, såsom EUvsDisinfo, samtidigt som man fortsätter att samarbeta med likasinnade partner, särskilt inom G7 och Nato.

2. SÄKERSTÄLLA TILLGÅNG TILL GÖDSELMEDEL TILL ÖVERKOMLIGA PRISER I EU

2.1. Marknadsövervakning

Sedan priserna på insatsvaror i jordbruket steg under 2021 har marknaden för gödselmedel stått på dagordningen vid kommissionens möten med berörda parter och medlemsstaterna, bland annat vid den europeiska mekanismen för beredskap och insatser vid livsmedelsförsörjningskriser och vid expertgruppens möten om gödselprodukter.

Det finns inga uppgifter om vilka lager gödselmedelsindustrin och/eller jordbrukarna och deras producentorganisationer har. Kommissionen kommer att förbättra insynen på marknaden genom en **observationsgrupp för gödselmedelmarknaderna** i EU och undersöka hur man kan få fram mer data i realtid från medlemsstaterna och berörda parter.

2.2. Den gemensamma jordbrukspolitiken och medlemsstaternas strategiska planer inom detta område

Inom ramen för den nya gemensamma jordbrukspolitiken är ekonomiskt stöd allmänt tillgängligt för jordbrukare i syfte att optimera deras **användning av gödselmedel** för att de ska kunna uppnå miljömässiga, klimatmässiga och ekonomiska fördelar. Bästa praxis i medlemsstaterna visar att den effektiva användningen av gödselmedel kan minskas om kväveanvändningen ökas, samtidigt som avkastningen bibehålls eller till och med ökar. Detta har dessutom en positiv inverkan på markens totala bördighet⁶. Samtidigt kommer ökad effektivitet i EU att minska behovet av gödselmedel och minska spänningarna på den globala marknaden.

I den **nya miljöstrukturen** kombineras strängare villkor (god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden samt föreskrivna verksamhetskrav) för att skydda och förbättra markens hälsa och bördighet⁷ med frivilliga åtgärder från medlemsstaterna för att stödja jordbrukarna som går utöver minimikraven, bland annat rörande hantering av näringsämnen. Frivilliga åtgärder för jordbrukare omfattar interventioner såsom

⁶ I detta sammanhang kommer förslaget till lag om markhälsa år 2023 att tillhandahålla ytterligare riktade insatser när det gäller bördig mark för livsmedelstrygghet i EU på medellång och lång sikt.

⁷ God jordbrukshävd och goda miljöförhållanden (*Good Agricultural and Environmental Conditions*, GAEC) samt föreskrivna verksamhetskrav (*Statutory Management Requirements*, SMR) som är relevanta med avseende på näringsämnen utgörs av iakttagande av de skyldigheter som följer av nitratdirektivet (SMR 2), upprättande av buffertzoner längs vattendrag (GAEC 4), åtgärder för att undvika jorderosion och säkerställa minsta marktäckning (GAEC 5 och 6) och växelbruk (GAEC 7).

miljösystem och åtaganden om miljö- och klimatvänligt jordbruk. I alla strategiska planer inom den gemensamma jordbrukspolitiken hanteras effektiv användning av näringsämnen genom olika åtgärder:

- Interventioner ger incitament till **diversifiering av grödor och ökat växelbruk med inkludering av proteingrödor.** Planerna inom den gemensamma jordbrukspolitiken stöder också **fånggrödor**⁸ som ökar den gröna gödslingen och det **organiska materialet i marken** eller åtaganden om att öka marktäckningen som är mer långtgående än minimikraven.
- De strategiska planerna inom den gemensamma jordbrukspolitiken stöder ett mer långtgående antagande av **planer för hantering av näringsämnen** som gör användningen mer effektiv, utöver de områden där de redan är obligatoriska enligt nitratdirektivet,
- I planerna stöds **precisionsjordbruk, ekologiskt jordbruk och agroekologi** i form av skötselåtaganden och investeringar i nya maskiner, metoder som kräver mindre användning av gödselmedel och större tillgång till rådgivning och utbildning⁹.
- De strategiska planerna inom den gemensamma jordbrukspolitiken stöder delvis en **ersättning av mineralgödselmedel genom organiska gödselmedel** såsom naturgödsel, avloppsslam och biologiskt avfall, från metaniseringsförfaranden eller biologiska och termiska behandlingar. Samtidigt säkerställs att detta inte medför större förluster av näringsämnen.

I de förhandlingar som föregår antagandet av de strategiska planerna inom den gemensamma jordbrukspolitiken har kommissionen uppmanat medlemsstaterna att inkludera åtgärder i sina planer som rör metoder för att optimera en effektiv användning av gödselmedel. När alla planer har antagits ska **kommissionen se till att planerade insatser följs upp och genomförs.** Den kommer att uppmuntra medlemsstaterna att främja att **dessa åtgärder införs på bred front** bland jordbrukarna. Kommissionen kommer att uppmana medlemsstaterna att undersöka ytterligare prioriteringar och höja ambitionsnivån för sådana interventioner vid **framtida översyner av sina strategiska planer inom den gemensamma jordbrukspolitiken.** Särskilt **uppmanar kommissionen medlemsstaterna att påskynda utbyggnaden av ett verktyg för**

⁸ Fånggrödor tar upp det överskott av kväve som återstår från gödslingen av den gröda som odlats innan och förhindrar att det går förlorat genom urlakning.

⁹ Investeringar i precisionsjordbruk ingår uttryckligen i 24 utkast till planer.

hantering av näringsämnen för ett hållbart jordbruk samt att det införs av jordbrukarna¹⁰.

2.3. Extraordinära åtgärder och jordbruksreserven

I mars 2022 antog kommissionen ett **exceptionellt stödpaket** till ett värde av 500 miljoner euro för att stödja de tillverkare som drabbats hårdast av de allvarliga följderna av kriget i Ukraina. Medel från krisreserven inom den gemensamma jordbrukspolitiken användes för detta ändamål. Mot denna bakgrund har medlemsstaterna tillhandahållit 492 miljoner euro i ekonomiskt stöd till jordbrukare som tillämpar hållbara metoder och drabbats hårdast av krisen.

Inom den reformerade gemensamma jordbrukspolitiken kommer 450 miljoner euro att finnas tillgängliga under **jordbruksreserven** 2023 för åtgärder för offentlig intervention och lagring i syfte att stabilisera jordbruksmarknaderna eller för exceptionella åtgärder som reaktion på hot om marknadsstörningar, hälsorisker eller andra nödsituationer i enlighet med förordningen om en samlad marknadsordning. Kommissionen kommer tillsammans med medlemsstaterna att undersöka om det är lämpligt att vidta exceptionella åtgärder inom ramen för jordbruksreserven för att förhindra marknadsstörningar till följd av den inverkan som den ansträngda gödselmarknaden får på jordbrukarnas produktion i EU.

2.4. Den tillfälliga krisramen för statligt stöd som en kanal för ekonomiskt stöd

Genom den **tillfälliga krisramen för statligt stöd** (*krisramen*) kan medlemsstaterna utnyttja den flexibilitet som föreskrivs i reglerna om statligt stöd och exempelvis stödja primära jordbruksproducenter, bland annat vid inköp av gödselmedel, och tillverkare av gödselmedel. Medlemsstaterna får bevilja stöd för att täcka en del av den senaste ökningen av gas- och elkostnader för företag, bland annat primärjordbruk och tillverkare av gödselmedel, med förbehåll för säkerhetsåtgärder.

Mellan mars och september 2022 godkände kommissionen 18 **jordbruksspecifika stödordningar** med en total budget på cirka 3,5 miljarder euro enligt krisramen. Tre av dessa är avsedda för jordbrukarnas inköp av gödselmedel (med en total budget på 855 miljoner euro). De flesta medlemsstater valde övergripande ordningar som är öppna för alla ekonomiska sektorer (455 miljarder euro i september 2022). Vissa medlemsstater valde särskilda statliga stödordningar för att stödja energiintensiva företag.

Den 28 oktober 2022 **anpassades krisramen** till medlemsstaternas behov att stödja energiintensiva företag som drabbats hårdast av krisen, bland annat tillverkare av

¹⁰ Verket för hantering av näringsämnen för ett hållbart jordbruk gör det möjligt för jordbrukare att optimera sin användning av gödselmedel när det gäller tidpunkt, mängd och placering.

gödselmedel. Eftersom gödselmedelstillverkarna utgör en särskilt drabbad sektor kan de, om de uppfyller kriterierna för stöd, erhålla högre stödnivåer och stödbelopp på upp till 150 miljoner euro¹¹. För företag som får större stödbelopp innehåller den tillfälliga krisramen åtaganden som innebär att stödmottagaren måste ange hur man planerar minska koldioxidavtrycket från energianvändningen och genomföra energieffektivitetsåtgärder. Vidare har taket för det högsta tillåtna stödet för primärjordbruk (jordbrukare) ökats, vilket innebär att medlemsstaterna vid behov får stödja inköp av gödselmedel från jordbrukare.

Statligt stöd kan ta sig olika uttryck utöver statliga stödåtgärder. Offentliga myndigheter kan exempelvis köpa gödselmedel till mer konkurrenskraftiga marknadspriser (med hänsyn till deras förhandlingsposition) och erbjuda det till lägre priser (vilket omfattar ett inslag av statligt stöd) till jordbrukare, inom de tillämpliga gränserna i krisramen. Medlemsstaterna skulle också kunna se till att gödselmedel fördelas mellan jordbrukarna på ett rimligt och icke-diskriminerande sätt, särskilt vid nödvändig gasrationalisering.

2.5. Annan EU-finansiering

Genom ett tak för marknadsintäkterna för vissa elproducenter och solidaritetsbidraget¹² kan medlemsstaterna förfoga över medel som de **bland annat kan omdirigera via krisramen till intensiva energianvändare, såsom jordbrukare eller gödselmedelstillverkare** (uppskattningsvis 140 miljarder euro) för att stödja företag i energiintensiva industrier, förutsatt att dessa medel används för investeringar i förnybar energi, energieffektivitet eller annan teknik för minskade koldioxidutsläpp. De nyligen föreslagna riktade och exceptionella åtgärderna (SAFE – *Supporting Affordable Energy*) under reglerna för **sammanhållningspolitiken** under 2014–2020 skulle tillåta nationella myndigheter att omdirigera upp till 40 miljarder euro för att stödja små och medelstora företag, arbetstagare och utsatta hushåll som drabbas av de stigande energipriserna. Dessutom uppmanar kommissionen medlemsstaterna att prioritera åtgärder som syftar till överkomliga priser på gödselmedel och därigenom stärker livsmedelstryggheten.

Mot bakgrund av den nuvarande energikrisen har kommissionen föreslagit riktade ändringar av förordningen om faciliteten för återhämtning och resiliens för att integrera särskilda REPowerEU-kapitel, som medlemsstaterna kan lägga till i sina befintliga återhämtnings- och resiliensplaner. Kommissionen har antagit en vägledning för medlemsstaterna om hur de kan ändra och komplettera sina återhämtnings- och resiliensplaner med särskilda REPowerEU-kapitel. Dessa bör behandla energibesparingar, diversifiering av energiförsörjningen och påskyndad utbyggnad av förnybar energi för att ersätta fossila bränslen i bostäder, industri och elproduktion. Vid

¹¹ Meddelande från kommissionen, *Tillfällig krisram för statliga stödåtgärder till stöd för ekonomin till följd av Rysslands angrepp mot Ukraina*, C(2022) 7945 final.

¹² Rådets förordning (EU) 2022/1854 av den 6 oktober 2022 om en krisintervention för att komma till rätta med de höga energipriserna.

översynen av sina planer skulle medlemsstaterna kunna integrera stöd för hållbar produktion av gödselmedel som en del av denna diversifiering, med full respekt för principen om att inte orsaka betydande skada¹³.

Inom ramen för **Horisont Europa**¹⁴ mobiliseras riktade investeringar med en volym på cirka 9 miljarder euro för den nuvarande fleråriga budgetramen 2021–2027, avsedda för arbetsprogram, partnerskap och uppdrag för kluster 6 som hänför sig till livsmedel, bioekonomi, naturresurser, jordbruk och miljö. Under de första två åren från Horisont Europa beräknas över 35 projekt med en budget på cirka 180 miljoner euro hänföra sig till gödselmedel inom jordbruket, inbegripet projekt för optimering av näringsbudgeten, alternativa gödselprodukter och naturbaserade och agroekologiska lösningar för hantering av näringsämnen. Finansiering beviljas också inom ramen för uppdraget ”En giv för den europeiska marken”. Ett av de specifika målen är att minska markföroreningarna, med fokus på åtgärder som minskar användningen av gödselmedel samt näringsförlusterna.

2023 ska kommissionen lansera ett nytt initiativ från Europeiska innovationsrådet om motståndskraftigt jordbruk med en budget på 65 miljoner euro för att stödja nystartade teknikföretag inom jordbrukssektorn för att djupgående tekniska innovationer snabbt ska kunna utvecklas för att bibehålla och förbättra skördarna med miljövänlig teknik, särskilt inom området för gödselmedel.

Innovationsfonden inom utsläppshandelssystemet finansierar också innovativa demonstrationsprojekt som bidrar till mål för en cirkulär ekonomi knutna till återvinning av material från avfall och avloppsvatten, bland annat näringsämnen.

2.6. Organiska gödselmedel

En del av lösningen för att **minska EU:s gasberoende** är att ersätta mineralgödselmedel med organiska gödselmedel och detta främjas även via EU:s ekologiska mål (25 % av jordbruksmarken senast 2030¹⁵). Det kommer att bidra till att minska gödselmedlens koldioxidavtryck.

¹³ Kommissionens tillkännagivande av den 12 februari 2021, *Teknisk vägledning om tillämpningen av principen om att inte orsaka betydande skada*, (2021/C58/01).

¹⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/695 av den 28 april 2021 om inrättande av Horisont Europa – ramprogrammet för forskning och innovation, om fastställande av dess regler för deltagande och spridning och om upphävande av förordningarna (EU) nr 1290/2013 och (EU) nr 1291/2013.

¹⁵ Inom ekologiskt jordbruk är det inte tillåtet att använda konstgödsel.

Sedan juli 2022 har **förordningen om gödselprodukter**¹⁶ särskilt öppnat upp den inre marknaden för gödselmedel som framställts av återvunnet avfall och biprodukter som finns tillgängliga i EU. Förordningen **främjar gröna och cirkulära alternativ** till naturgas och gruvråvaror för produktion av gödselmedel. Särskilda EU-gödselprodukter såsom hämmade gödselmedel, gödselmedel som frigörs kontrollerat och växtbiostimulanter kommer att göra användningen mer effektiv och därmed minska den mängd gödselmedel som behövs för optimal avkastning. Den kommande definitionen av slutpunkter i tillverkningskedjan enligt förordningen om animaliska biprodukter – en förutsättning för det marknadstillträde som beviljas enligt förordningen om gödselprodukter – kommer att utgöra ett ytterligare viktigt framsteg.

Utveckling av metoder för att utöka **effektiv återvinning av näringsämnen från organiskt avfall** (t.ex. stallgödsel, rötning, slam och andra organiska avfallsflöden) till förnybara biobaserade gödselprodukter bidrar till målen i **från jord till bord-strategin**. En viktig del av detta är att biologiskt avfall avskiljs och samlas in. Förutom miljövinster medför bättre lokal användning av organiskt avfall även ekonomiska fördelar för djuruppfödare och jordbrukare som producerar jordbruksgrödor och minskar det europeiska jordbrukets beroende av mineralgödselmedel från länder utanför EU. Den 26 oktober 2022 antog kommissionen en översyn av direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse¹⁷, med strängare krav på återvinning av näringsämnen från avloppsvatten, som sedan kan återanvändas i jordbruket.

Användningen av naturgödsel och bearbetat naturgödsel¹⁸, i överensstämmelse med nitratdirektivet, kan hjälpa jordbrukarna att minska sin exponering för prissvängningar på mineralgödsel och sluta näringscykler¹⁹. Cirkulär användning av biologiskt avfall som gödselmedel kommer att diskuteras i kommissionens **integrerade handlingsplan för hantering av näringsämnen** som ska antas i början av 2023. I detta sammanhang kommer kommissionen också att bedöma ytterligare lagstiftningsåtgärder och andra

¹⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1009 av den 5 juni 2019 om fastställande av bestämmelser om tillhandahållande på marknaden av EU-gödselprodukter.

¹⁷ Rådets direktiv 91/271/EEG av den 21 maj 1991 om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse.

¹⁸ JRC 2020, *"REcovered Nitrogen from manURE"* – *Technical proposals for the safe use of processed manure above the threshold established for Nitrate Vulnerable Zones by the Nitrates Directive*. I en rapport från det gemensamma forskningscentrumet från 2020 (kallad RENURE) dras slutsatsen att betydande framsteg har gjorts att utveckla teknik som minskar urlakningen av bearbetat naturgödsel. Den tillgängliga tekniken kommer emellertid sannolikt att ge produkter med högre ammoniakutsläpp än vissa mineralgödselmedel som kalciumammoniumnitrat och ammoniumnitrat – även om de är bättre än naturgödsel och liknande eller lägre än karbamid. Användningen av RENURE-produkter skulle därför behöva omfattas av strikta krav vad gäller användningen, helt i linje med kriterierna i nitratdirektivet.

¹⁹ Rådets direktiv av den 12 december 1991 om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket. I nitratkänsliga områden kan naturgödsel, men även bearbetat naturgödsel, endast användas för att ersätta mineralgödselmedel upp till de gränser som fastställs i nitratdirektivet (170 kg/ha/år) för att undvika ytterligare föroreningar.

åtgärder för att möjliggöra en mer omfattande användning av näringsämnen som återvunnits från stallgödsel.

2.7. Alternativa försörjningskällor för import och upphävande av importtullar för ammoniak och karbamid

En pragmatisk reaktion på den minskade produktionen i EU är att **diversifiera försörjningskällorna för importerade gödselmedel och mellanprodukter** för att säkerställa tillgången på gödselmedel, särskilt i regioner där det finns lämpliga hamnförbindelser. I detta avseende främjar EU:s frihandelsavtal tillgången till gödselmedel från viktiga handelspartner. Detta påverka emellertid inte EU:s strategiska intresse av en livskraftig gödselmedelsektor i EU.

Kommissionen har kontaktat **alternativa leverantörer av gödselmedel** för att kompensera för bortfall från Ryssland och Belarus. Oman, Turkmenistan och Qatar har identifierats som alternativa källor när det gäller kvävegödselmedel. Sådan import kommer att gynna ekonomierna i dessa länder utanför EU genom ökad tillväxt och sysselsättning. Importen från Egypten och Algeriet har ökat avsevärt (med nästan 20 %, respektive 40 %), och det är realistiskt att Egypten kommer att ersätta Ryssland som EU:s främsta importkälla 2022.

Tullsatserna för mest gynnad nation på 6,5 % är tillämplig på import av kvävegödselmedel till EU²⁰. Kommissionen har föreslagit att dessa tullar ska upphävas för två viktiga insatsvaror som används vid tillverkningen av kvävegödselmedel, nämligen ammoniak och karbamid, fram till slutet av 2024²¹. Detta skulle främja tillgänglighet och överkomliga priser i samband med leveranser av ammoniak och karbamid och främja en diversifiering av importen. Förslaget diskuteras för närvarande i rådet. Efter en undersökning om dumpning som vållade EU-industrin skada införde kommissionen 2019 **antidumpningstullar** på import av karbamidammoniumnitrat från Ryssland, Trinidad och Tobago och Förenta staterna. Den 26 oktober 2022 beslutade kommissionen att inte tillfälligt upphäva dessa tullar²².

2.8. Åtgärder för att trygga gasförsörjningen och överkomliga gaspriser

Under det senaste året har kommissionen vidtagit kraftfulla åtgärder för att trygga gasförsörjningen och stabilisera gasmarknaderna. Den 13 oktober 2021 offentliggjorde kommissionen en vägledning till medlemsstaterna (**verktygslåda för energipriser**) för

²⁰ Ett antal länder som exporterar gödselmedel, t.ex. Marocko, Egypten, Algeriet, Tunisien, Trinidad och Tobago, åtnjuter tullfritt tillträde till EU inom ramen för frihandelsavtal.

²¹ Förslag till rådets förordning av den 19 juli 2022 om ändring av bilaga I till förordning (EEG) nr 2658/87 om tulltaxe- och statistiknomenklaturen och om Gemensamma tulltaxan, COM (2022) 359.

²² Kommissionens genomförandebeslut (EU) 2022/2070 av den 26 oktober 2022, C/2022/7826.

att hantera de omedelbara effekterna av prisökningarna och ytterligare stärka motståndskraften mot framtida chocker²³.

Genom **REPowerEU-planen** av den 18 maj 2022 infördes åtgärder för att fasa ut fossila bränslen på gasmarknaderna och främja förnybar gas samt energibesparingar, diversifiering av energiförsörjningen och ett påskyndat införande av förnybar energi för att begränsa påverkan från försörjningsavbrott och hålla energipriserna under kontroll.

I sitt meddelande **”Spara gas för en trygg vinter”**²⁴ från juli 2022 stärkte kommissionen EU:s beredskap inför vintern. **Åtgärderna för att minska efterfrågan** och de ansträngningar som gjorts inom ramen för gaslagringsförordningen för att uppnå och till och med överskrida EU:s målsättningar för gaslagring, har uppnått sitt mål. Även om priserna fortfarande ligger på historiskt höga nivåer har de sjunkit jämfört med toppnoteringarna i augusti 2022. Kommissionen har tillhandahållit medlemsstaterna vägledning om vilka industrier som anses vara kritiska eller strategiska ur ett samhällsperspektiv vid prioriteringar. Livsmedelssektorn har identifierats som en kritisk sektor och gödselmedelssektorn försörjer den **socialt kritiska jordbrukssektorn** i hela EU. Kommissionen **påpekar att medlemsstaterna får prioritera fortsatt och oavbruten tillgång till naturgas** för gödselmedelsproducenter vid rationalisering av gas genom sina nationella krisplaner.

Mer nyligen, den 18 oktober 2022, har kommissionen föreslagit en ny krisförordning för att hantera de höga gaspriserna i EU och säkerställa försörjningstryggheten under vintern²⁵. Detta kommer att genomföras genom gemensamma gasinköp, prisbegränsningsmekanismer, nya åtgärder för transparent användning av infrastrukturer, solidaritet mellan medlemsländerna samt kontinuerliga insatser för att minska efterfrågan på gas. Dessa åtgärder kommer att bidra till att **minska det pristryck som drabbar EU:s medborgare och industri** samtidigt som man säkerställer försörjningstryggheten och en fungerande inre marknad.

2.9. Främja produktion av grön ammoniak och biometan

När det gäller kvävegödselmedel utgör **ammoniak som produceras med hjälp av förnybar, koldioxidsnål och annan fossilfri vätgas** en teknik som lovar kraftigt minskade utsläpp av växthusgaser vid tillverkningen av gödselmedel. Användningen av förnybar vätgas skulle dessutom råda bot på EU:s beroende av naturgas för produktion av gödselmedel. Även om många storskaliga projekt pågår kommer några betydande mängder gödselmedel först att börja tillverkas från och med 2025.

²³ Kommissionens meddelande av den 13 oktober 2021, *Ta itu med stigande energipriser: en verktyglåda för åtgärder och stöd*, COM(2021) 660 final.

²⁴ Kommissionens meddelande av den 17 juli 2022, *Spara gas för en trygg vinter*, COM(2022) 360 final.

²⁵ Förslag till rådets förordning, *Ökad solidaritet genom bättre samordning av gasinköp, utbyte av gas över gränserna och tillförlitliga prisriktvärden*, COM(2022) 549 final.

Det kvarstår utmaningar för att öka tillverkningen av ammoniak baserad på förnybar vätgas, bland annat bristande infrastruktur, snabbare tillståndsförfaranden och ett regelverk som fortfarande är under utveckling. I **REPowerEU-planen** presenteras ett antal åtgärder för att hantera dessa utmaningar. I takt med att gaspriserna stiger blir dessa projekt kommersiellt bärkraftiga i förhållande till ammoniak som tillverkas av naturgas, vilket påskyndar utbyggnaden av förstnämnda projekt. För att hjälpa till att bygga ut EU:s förnybara vätgasekonomi ska en ny europeisk vätgasbank inrättas som ska investera tre miljarder euro i att snabbt få igång en vätgasmarknad i EU, bland annat genom att matcha utbud och efterfrågan.

Utöver den tillfälliga krisramen för statligt stöd har kommissionen nyligen reviderat och moderniserat den **verktygslåda för statligt stöd**²⁶ som medlemsstaterna kan använda för att stödja omställningen av EU:s industri för kvävegödselmedel till förnybar el eller förnybar vätgas, i kombination med lokala projekt för återvinning av cirkulära näringsämnen, under förutsättning att de relevanta villkoren är uppfyllda.

Kommissionen ska sträva efter att säkerställa att det finns ett stabilt och fungerande regelverk för produktion av förnybar och koldioxidsnål vätgas och därigenom se till att en marknad för gödselmedel baserade på förnybar och koldioxidsnål vätgas kan utvecklas snabbt. Kommissionen kommer snart att offentliggöra två delegerade akter enligt direktiv (EU) 2018/2001 om inrättande av ett regelverk för förnybara drivmedel av icke-biologiskt ursprung.

Biometan är en lovande kandidat för att ersätta gas, särskilt inom de områden där förnybar vätgas skulle vara mindre konkurrenskraftig. Såsom anges i REPowerEU är en ökning av tillverkningen av hållbar biometan till 35 miljarder kubikmeter fram till 2030 en kostnadseffektiv väg för att uppnå EU:s strävan att minska importen av naturgas från Ryssland. Detta kommer inte bara att ge förnybar energi och öka jordbrukarnas inkomster, utan ger även ett nytt försörjningsflöde av organiska gödselmedel. Det **europeiska industripartnerskapet för biometan** lanserades den 28 september 2022. Målsättningen är en årlig produktion och användning av biometan på 35 miljarder kubikmeter fram till 2030.

Kommissionen kommer dessutom att undersöka åtgärder som kan bidra till att **göra miljövänliga gödselmedel konkurrenskraftiga på marknaden** under övergången till en helt koldioxidfri ekonomi.

²⁶ *Riktlinjer för statligt stöd till klimat, miljöskydd och energi*, 18 februari 2022, C/2022/481. *Rambestämmelser för statligt stöd till forskning, utveckling och innovation*, 19 oktober 2022, C(2022) 7388 final.

3. SÄKERSTÄLLA TILLGÅNG TILL GÖDSELMEDEL TILL ÖVERKOMLIGA PRISER I VÄRLDEN

3.1. EU-stöd till multilaterala och bilaterala initiativ

Europeiska unionen har reagerat snabbt på den systemchock som den ryska aggressionen mot Ukraina gett upphov till, genom sin fyrdelade Team Europe-insats mot global livsmedelsotrygghet: 1) solidaritet, 2) produktion, 3) handel och 4) multilateralism. Sammanlagt förväntas EU tillhandahålla 7,7 miljarder euro fram till 2024 för att stödja den globala livsmedelsstryggheten och hållbara livsmedelssystem. EU stödjer bland annat åtgärder för en bättre markhälsa samt för en mer optimal och hållbar användning av gödselmedel.

Kommissionen erkänner de insatser som gjorts av den FN-ledda globala krishanteringsgruppen för livsmedel, energi och finansiering samt av andra internationella initiativ såsom G7:s globala allians för tryggad livsmedelsförsörjning, uppmaningen till insatser och Farm-initiativet. Dessa initiativ omfattar åtgärder för att hantera bristen på gödselmedel, särskilt genom att hålla marknaderna öppna och undvika exportrestriktioner, tillfälligt öka produktionen av gödselmedel för att kompensera för brister, stödja innovation vad gäller gödselmedel och främja metoder för att maximera gödselmedlens effektivitet.

Kommissionen stärker den **multilaterala strategin** i sina bilaterala samtal med strategiska partner. Genom den samarbetsplattform för jordbruk som inrättades tillsammans med Förenta staterna i november 2021 behandlas till exempel viktiga frågor såsom bristen på tillförlitlig information om utbud och efterfrågan på internationella marknader, behovet av att förbättra effektiviteten vid produktionen av grödor och användningen av näringsämnen samt förbättring av produktionsmetoder med hjälp av data och precisionstillämpningar. Kommissionen och Kanada kommer att anordna ett gemensamt evenemang om hållbar användning av gödselmedel, med fokus på optimering av användningen och utveckling av nya produkter.

Kommissionen kommer att ansluta sig till det **globala initiativet för gödselmedel** (*Global Fertilizer Challenge*), som lanserades vid forumet för de viktigaste ekonomierna i juni 2022. Initiativet syftar till att stärka den globala livsmedelsstryggheten och minska jordbrukets utsläpp av växthusgaser genom att bidra till att minska bristen på gödselmedel, särskilt genom **bättre hantering av näringsämnen, effektivare användning av gödselmedel, alternativa jordbruksmetoder och alternativ till mineralgödselmedel** genom att identifiera konkreta åtgärder som bidrar till initiativets målsättningar.

Utöver effekterna från den ryska invasionen har de globala marknaderna för gödselmedel påverkats kraftigt av marknadsstörningar. Viktiga produktionsländer, såsom Ryssland

och Kina, har infört exportrestriktioner som har påverkat 20 % av den globala handeln med gödselmedel uttryckt i näringsämnen²⁷. EU samarbetar med full kraft med sina partner och internationella organisationer för att undvika sådana handelsrestriktioner.

3.2. Stöd till partnerländer: hållbar förvaltning av markens bördighet och jordbrukarnas produktionskapacitet

Den globala förbrukningen av mineralgödselmedel per hektar åkermark varierar avsevärt²⁸. **Diversifierade jordbruksmetoder**, tillgång till vatten, anpassad utbildning och rådgivning på landsbygden, säkrade markrättigheter, rättvis tillgång till utsäde av hög kvalitet och tillgång till krediter är några av de viktigaste åtgärderna för att stödja jordbrukarnas strategier för produktion och motståndskraft. Dessa faktorer är avgörande, särskilt i områden där markförstöring leder till att marken endast i begränsad utsträckning reagerar på gödselmedel.

Mot denna bakgrund och i linje med från jord till bord-strategin och strategin för biologisk mångfald är kommissionen fast besluten att bana väg globalt för **innovativa strategier till stöd för integrerad skötsel av markens bördighet**, genom tillämpning av en rad olika platsspecifika lösningar som hänför sig till markens bördighet och bidrar till hållbara vinster när det gäller avkastning. Diversifierade jordbruksekosystem, högre andel organiskt material i marken och bättre förvaltning av näringsämnenas kretslopp i) ökar klimatresiliensen, ii) bidrar till att begränsa klimatförändringar genom ökad lagring av kol i marken och iii) förbättrar bevarandet av den biologiska mångfalden.

Även om inte alla jordbrukare påverkas på samma sätt och i samma omfattning i varje land, hjälper EU sina partner att minska sitt beroende av importerade gödselmedel och beroendet av mineralgödselmedel genom att investera i alternativ, inklusive organiska gödselmedel, och även **hållbart jordbruk och skötseln av markens bördighet**. Detta är en viktig del av utbyggnaden av de landsstyrda nationella vägarna för omställningen av livsmedelssystemen enligt FN:s toppmöte om livsmedelssystem 2021. Ett antal insatser som finansieras genom NDICI²⁹-instrumentet Europa i världen, bland annat den nya faciliteten för livsmedel och resiliens för länderna i Nordafrika och i Mellanöstern på 225 miljoner euro, samt ramanslagen för utveckling från det nyligen aviserade stödet på 600 miljoner euro från EUF-reserven för AVS-länder och faciliteten för livsmedel och resiliens kommer att utformas för detta ändamål. EU kommer framför allt att göra följande:

²⁷ IFPRI:s spårningsverktyg för livsmedelshandelspolitik, <https://www.ifpri.org/project/covid-19-food-trade-policy-tracker>.

²⁸ Från 20 kg/ha i regionen söder om Sahara till 77 kg i Nordafrika, 125 kg/h i Nordamerika, 155 kg/ha i Europa, 171 kg/ha i Latinamerika till 294 kg/ha i östra Asien (2018, Världsbanken).

²⁹ Instrumentet för grannskapspolitik, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete.

- Underlätta dialog och utbyte av erfarenheter, stödja forsknings- och innovationsverksamhet, särskilt i länder med hög gödselanvändning och/eller låg effektivitet när det gäller användningen av näringsämnen.
- Samarbeta nära med lantbruksorganisationer i specifika värdekedjor inom jordbruket och systematiskt koppla samman dem med forskningsorganisationer inom jordbruksområdet och den privata sektorn, bland annat på grundval av DeSIRA- och GCCA+ portföljerna³⁰.
- Främja agroekologiska metoder, bland annat konkreta värdekedjor och grödor, och hållbara jordbruksmetoder som är viktiga för att förbättra och bibehålla markens bördighet (baljväxter och växtproteiner, täckgrödor, skogsjordbruk, blanduppfödning av boskap osv.). Sådana åtgärder kommer till exempel att vidtas i Marocko, Tunisien, Egypten, Jordanien, Libanon och Syrien inom ramen för den regionala faciliteten för livsmedel och resiliens till ett värde av 225 miljoner euro.
- Förbättra småbrukarnas tillgång till och effektiva användning av gödselmedel med hjälp av transparenta och välriktade verktyg (t.ex. e-kuponger, sambetalningssystem, användning av mikrodoser för ökad effektivitet), effektiva rådgivningstjänster (beräkning av näringsbalansen, mobilisering av olika näringskällor) och förbättrade program för offentligt stöd för insatsvaror till mineralgödselmedel och organiska gödselmedel.
- Främja pågående strategiska partnerskap, särskilt med CGIAR³¹, Internationella jordbruksutvecklingsfonden (IFAD) och FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO), för att stärka en hållbar hantering av markens bördighet och underlätta agroekologiska metoder.

Samtidigt kommer EU att ytterligare utöka sitt **humanitära livsmedelsbistånd**, vilket redan uppgår till över 900 miljoner euro hittills under 2022. Detta är omkring 55 % mer än förra året och nästan 80 % mer än 2020. Medlen kommer att användas för att stärka livsmedelstryggheten och näringstillståndet för utsatta befolkningar genom metoder som varierar beroende på förhållandena i landet och regionen (direkt livsmedelsbistånd in natura/i kontanter, inklusive kontanter för flera ändamål, näring).

³⁰ DeSIRA: *Development of Smart Innovation through Research in Agriculture*. GCCA+: *Global Climate Change Alliance+*.

³¹ Rådgivande gruppen för internationell jordbruksforskning (*Consultative Group for International Agricultural Research*).

3.3. Marknadstransparens och G20:s informationssystem för jordbruksmarknaden (Amis)

EU kommer att fortsätta att **främja öppenhet på marknaden för att säkerställa marknadsstabiliteten** och undvika marknadsstörningar och pristoppar. Kommissionen välkomnar utvidgningen av G20:s Amis till att omfatta gödselmedelsmarknaden och har åtagit sig att tillhandahålla alla uppgifter och allt stöd som behövs till Amis sekretariat. I detta avseende undersöker kommissionen tillsammans med medlemsstaterna möjligheterna att utöka finansieringen av Amis.

3.4. Underlätta den globala handeln med gödselmedel

EU kommer att fortsätta att motsätta sig åtgärder som begränsar eller förbjuder export av gödselmedel såsom framgår av kommissionens meddelande av den 23 mars. EU kommer att fortsätta sitt nära samarbete med andra länder i internationella forum (särskilt WTO, G7 och FAO) mot handelsrestriktioner eller exportförbud på gödselmedel och säkerställa att handelsmiljön är öppen, transparent och förutsebar. Mot denna bakgrund kommer EU att främja åtgärder för att öka insynen när det gäller exportrestriktioner, bland annat för gödselmedel, för att genomföra de åtaganden som gjorts under deklarationen om osäker livsmedelsförsörjning som antogs vid WTO:s senaste ministerkonferens.

De nya och utökade logistikvägar som upprättats genom **solidaritetskorridorerna mellan EU och Ukraina** har blivit viktiga rutter för Ukrainas export, både från jordbrukssektorn och andra sektorer. Sedan augusti har det **initiativ för spannmål från Svarta havet** som FN förhandlat fram hjälpt till att få igång spannmålsleveranserna från Ukrainas hamnar i Svarta havet igen. De båda initiativen har tillsammans möjliggjort export av mer än 22 miljoner ton spannmål, oljeväxter och relaterade produkter från Ukraina mellan maj och oktober. En stor del av dessa jordbruksprodukter har nått behövande partnerländer.

Samtidigt har EU **i stor utsträckning undantagit den jordbruksbaserade livsmedelssektorn och gödselmedel från sina restriktiva åtgärder mot Ryssland**³². Eftersom dessa sanktioner inte är extraterritoriella är de inte tillämpliga på företag eller privatpersoner utanför EU som bedriver affärsverksamhet helt utanför EU. Vidare får gödselmedel av kaliumklorid, som har sitt ursprung i eller exporteras från Ryssland till länder utanför EU, överföras av aktörer från EU eller via EU:s territorium³³. Finansiering eller ekonomiskt stöd i samband med sådana överföringar är tillåtet, liksom tillhandahållande av försäkringar. Dessutom omfattar EU:s sanktioner särskilda

³² Den enda begränsning som för närvarande är tillämplig på Ryssland gäller import till EU av vissa gödselmedel av kaliumklorid, för vilka det emellertid finns en stor kvot baserad på tidigare förbrukning. Sanktioner som hänför sig till namngivna personer är också relevanta.

³³ Detta påverkar inte medlemsstaternas förmåga att vidta nödvändiga åtgärder för att skydda sina nationella säkerhetsintressen.

bestämmelser för att säkerställa att transaktioner med ryska jordbruksprodukter, inklusive gödselmedel, kan genomföras smidigt. Kommissionen har antagit riktlinjer i detta avseende för att hjälpa medlemsstaterna att genomföra EU-sanktionerna på ett effektivt och enhetligt sätt, vilket är av yttersta vikt för den jordbruksbaserade livsmedelssektorn. Vidare fortsätter kommissionen sitt nära samarbete med medlemsstaterna och internationella organisationer för att säkerställa att vägledning och genomförande från behöriga myndigheter är transparent och konsekvent, för att industrin ska kunna bibehålla funktionella leveranskedjor i full överensstämmelse med EU:s sanktioner och bidra till att jordbrukarna har tillgång till gödselmedel. EU:s sanktioner har en klar målsättning, nämligen att avskräcka och motverka Rysslands anfallskrig mot Ukraina. I detta syfte inför sanktionerna restriktioner mot några viktiga ekonomiska sektorer för att förhindra att betydande intäkter finansierar den ryska krigsmaskinen, och fryser tillgångar för individer och enheter som stödjer kriget. Tvärtemot vad som hävdas enligt ryska propaganda är dessa syften inte oförenliga med en tryggad livsmedelsförsörjning.

3.5. Säkra överkomliga priser genom ökat finanspolitiskt utrymme

Högre importpriser för livsmedel och gödselmedel och störningar i livsmedelsimportörernas leveranskedjor samt inkomstbortfall för vissa livsmedelsexportörer bidrar till att det uppkommer akuta **betalningsbalansbehov** för vissa länder utanför EU. EU:s bidrag på 100 miljoner euro till IMF:s förvaltningsfond för minskad fattigdom och ökad tillväxt (*Poverty Reduction and Growth Trust*, PRGT) och dess hävstångseffekt stödjer sårbara länder vars kostnader för import har ökat. IMF lanserade nyligen en mekanism mot de ökade livsmedelspriserna (*Food Shock Window*). EU stöder denna mekanism genom sitt bidrag till PRGT, eftersom fonden hjälper AVS-länderna (främst låginkomstländer) att erhålla förmånliga lån för att mildra konsekvenserna av livsmedelskrisen. Genom den nya faciliteten för tryggad livsmedelsförsörjning och resiliens på 225 miljoner euro kommer EU dessutom bland annat att stödja stabiliseringen av betalningsbalansen i länder i södra grannskapet och detta stöd bör utvidgas ytterligare under 2023.

3.6. Stärka partnerskapen med internationella finansinstitut

EU kommer att försöka hitta sätt att stärka partnerskap och utveckla **innovativa och hållbara investeringar i jordbrukssektorn** genom att stärka samarbetet med internationella finansinstitut (IFI) inom ramen för Global Gateway, som en del av en övergripande Team Europe-insats, bland annat genom den öppna strukturen för jordbruksinvesteringar i Europeiska fonden för hållbar utvecklings (EFHU+). EFHU+ stöder klimatsmarta jordbrukssystem och värdekedjor. EBRD:s portfölj omfattar redan betydande investeringar i den privata sektorn inom jordbruksindustrin. Europeiska investeringsbanken kommer att ge Internationella jordbruksutvecklingsfonden (IFAD) ett subventionerat lån på 500 miljoner euro för att finansiera investeringar som främjar hållbar jordbruksproduktion och skapar motståndskraft.

3.7. Strategisk kommunikation och bekämpning av desinformation

Kommissionen kommer att intensifiera den gemensamma kommunikationen om sina åtgärder i samband med gödselmedel på multilateral, regional och nationell nivå, bland annat genom EU-delegationer, för att hantera uppfattningar och farhågor i

partnerländerna. Parallellt med detta kommer EU att fortsätta att övervaka och motverka manipulering av information och ingrepp från Ryssland för att försöka avleda ansvaret för livsmedelsförsörjningskrisen från landets anfallskrig mot Ukraina, bland annat genom EU:s offentliga kanaler, såsom EUvsDisinfo, samt med likasinnade partner såsom i G7 och Nato.

4. SLUTSATS

Gödselmedel är viktiga för att säkerställa en kontinuerlig produktion av livsmedel och foder i EU och globalt. Utöver beroendet av ett begränsat antal leverantörer – däribland Ryssland – har höga gaspriser och Rysslands anfallskrig mot Ukraina äventyrat tillgången till gödselmedel till överkomliga priser, vilket äventyrar livsmedelstryggheten, särskilt i de mest sårbara länderna i världen.

I detta sammanhang behövs kortsiktiga åtgärder för att stödja jordbrukare och gödselmedelsproducenter. Detta omfattar bättre insyn på marknaden, stödåtgärder till förmån för gödselmedelproducenter och jordbrukare, genom statligt stöd och EU-stöd såsom de strategiska planerna inom den gemensamma jordbrukspolitiken, diversifiering av importkällorna för gödselmedel samt åtgärder för att säkra gasförsörjningen och begränsa gaspriserna samtidigt som hållbara jordbruksmetoder för bättre användning av gödselmedel samt ett mindre beroende av gödselmedel stöds. Sådana åtgärder bör fortfarande vara förenliga med de långsiktiga målen i EU:s gröna giv och tillhörande strategier.

EU kommer att fortsätta att samarbeta med medlemsstaterna, Europeiska utvecklingsbanker, internationella organisationer, partnerländer och andra nyckelaktörer för att mildra de effekter som de ökade priserna på gödselmedel får på den globala livsmedelstryggheten och för att förbättra en effektiv användning av gödselmedel. EU har anslutit sig till nya internationella initiativ såsom det globala initiativet för gödselmedel, har utökat sitt partnerskap med internationella finansinstitut och kommer att fortsätta att främja åtgärder för att säkerställa öppenhet på den globala marknaden och undvika exportrestriktioner.

På medellång och lång sikt är en viktig del av lösningen på utmaningarna när det gäller tillgången på gödselmedel samt miljön och klimatet att stödja övergången till en hållbar användning av gödselmedel och användningen av hållbara alternativ till mineralgödselmedel. Stöd till återvinning av näringsämnen från avfallsflöden och ökad produktion av grön ammoniak kommer att vara viktiga kompletterande åtgärder. Detta kommer att medföra fördelar för jordbrukare, miljö och klimat och samtidigt minska EU:s beroende av gödselmedel som framställs av fossila bränslen. Detta bör gå hand i hand med fortsatta åtgärder såsom bättre insyn på marknaden, diversifiering av importkällor, förhindrande av marknadsbegränsningar och åtgärder för att säkerställa en säker energiförsörjning till ett överkomligt pris.

Detta tillvägagångssätt erbjuder möjligheter även för EU:s partnerländer. EU ska stödja dem att främja alternativ till mineralgödselmedel som grundas på en hållbar förvaltning av markens bördighet.

Den nuvarande krisen utgör en möjlighet att påskynda övergången till ett hållbart jordbruk och ett hållbart livsmedelssystem, bort från ett oönskat beroende av konstgödsel, samtidigt som man säkerställer en tillräcklig försörjning av gödselmedel till jordbrukare i EU och i världen till överkomliga priser.